

HIPPOCRATES. 121

que in Crollij oppodeldoch.

Aquam ablutiois rursus in vitriolum coagulare potes, & ad idem aut ad aliud opus reservare.

Tantillum vitrioli in phlegmate vel aquæ communis quantitate dilutum, vt dulcem quasi saporem linguæ referat duplicatis petijs lineis exceptum, & tepide secundum artem, & cum iudicio applicatum ingentia vlcera, & vulnere paruo temporis spatio mundificat, & incarnat.

Vitrioli occasione, pergit reformatoris imposturas detegere.

Cap. 17.

Ferrum seu chalybem, inquit in Mantissa nullo alio menstruo quam vitrioli & sulphuris spi. in genuinum vitriolum solui posse.

Vbi notandum Mantissam Tusca lingua additamentum dici, quod sine vlllo vsu est. Sic sane reformatoris Mantissa, in qua nil aliud quam receptula hinc inde excerpta male intellecta, nugæ, vana atque inania promissa reperies.

Ferrum dissoluit in spir. vitrioli, & in vitriolum coagulat, quod
F sine

*Mantissa
dicitur in
ane pondus*

sine iudicio vocat naturale, atque in spiritum distillari iubet, gratissimi saporis, ignorans hunc spiritum nil aliud esse, & nil aliud esse posse, quam eundem vitrioli spiritum quem affudit, & quem post distillationem a ferro rectificauit: in hoc labore non solum nil acquirit, sed repetita distillatione tandem in aquam inspidam atque elementalem reuertitur, ut de sale tartari suo loco ostendi, & ideo alias vires illi adscribere non audet, quam vulgares, scilicet esse grati saporis: adeoque hic labor præter imposturam inutilis est, & mantissæ nomen confirmat. Tincturibus vero magno vsui esse nunc ostendam, & hac occasione etiam ad vegetabilium alcalia paulatim procedam.

Dixi, neque acidum, neque salsum, neque vllum alium saporum vitriolum destruere nisi alcalia: sed succus ex gallis immaturis coit cum vitriolo in nigrum, quia destruit, & assumit eius acidum, adeoque hunc succum esse ex alcalibus patet.

Atramentum.

Hoc modo sunt atramenta, & omnes tincturæ nigrae, imò quando vitrioli aciditas gallarum alcali ad sufficientiam non combibit (quod fit quando ex gallis nimis

ma-

HIPPOCRATES. 123

maturis pluuiæque ablutis alcali ex-
pirat, vt omnibus vegetabilibus
contingit (salsedo enim exhalat in
aere exsiccat, vt suo loco) tunc
vitrioli aciditas erodit pannos, vt
quasi maridi fiant, & vulgus cla-
mitat. *la robba e bruggiada nella
tinta.*

Sic etiam literæ scriptæ atra-
mento ex dictis gallis cocto pal-
lescunt, quia præualens aciditas
vitrioli gallarum debile alcali à
pluuiæ & aere semiconsumptum
debellat, simili prorsus modo: vt
acidus spiritus quilibet mineralis
scripturæ oblitus statim nigrum
colorem (id est alcali) destruit &
absumit, quem rursus aliud alcali
potentius reducit.

Sic scribito cum aqua, in qua vi-
triolum ferreum sit solutum, cum-
que exaruit, nullum scripturæ ve-
stigiū apparebit, obline scriptum
gallarum simplici infusione, &
momento harum alcali acidum
bibit, scripturamque nigricantem
reddit, quæ acido potenti vel aqua
forti statim deleatur, alcali nimi-
rum ab acido consumpto.

Rursus imbue cartam cum al-
cali fixo, quod iterum absumit aci-
dum, iterumque apparebit scriptu-
ra.

*Criptogra-
phia fun-
damentum*

Ex dictis nunc patet, quod vitriolum non tingit, nisi acidum eius ab alcali quodam sit absumptum.

Vt autem gallarum alcali fiat perfectius, perunge saltem gallas pinguedine, vel oleo quodam, quod in lento cinerum calore cum alcali coeat, relinque ibidem in ollula, donec videris gallas quidem nigriores factas, non autem in carbones redactas, tunc alcali harum erit tingendo promptius, & huiusmodi vstarum vncia plus tingit, quam alias libra, inò per se sine vitriolo tingunt, eo quod pinguedo earum alcali per ignis calorem maturavit.

*Capillum
nigrum tin-
gunt.*

Simili alcali volatili & occulto abundant quam plurima vegetabilia, vt semper-vium maius, salvia, granatorum, atque iuglandium viridium cortices &c. (ficos, antequam maturi fiant, macerant feminae in oleo in solis calore, hocque oleo tingunt capillum nigrum) haec omnia vitrioli acidum absumunt, & ab eo colcotar praecipitant plus minus nigrum iuxta alcali naturam.

Non omittendum, quod magni nominis vir naturae mysteria anxie perquireas mirabatur, cum

au-

HIPPOCRATES. 125

audiuisset, quod domicella ex Gy-
neceo in aula sumpsisset per os
granatorum cortices, qui adstrin-
gere vniuersaliter iudicantur, ni-
hilominus illi menses per multum
tempus deficientes prouocauere-
rant, non secus quam filuestris ru-
ta, seu creticus dictamus &c. cui
cum ostendissem copiosum alcali,
quo scatent dicti cortices, & etiam
mensium obstructionem originē
traxisse ex acido morbofo, quod
alcali corticum absorpserat, mirari
desiuit.

Notandum vitriolum artificia-
le lazereum, quod Cypricum ine-
ptē appellant, cum gallis licet to-
stis non nigrescere, sed cum corti-
cibus granatorum tingiere in ob-
scure flauum.

Fit autem ex cupri bracteis per
spiritum vitrioli aut sulphuris: post
solutionem in frigido coagulatur
in lapillos oblongos, angulares,
difficilē resolubiles, ac distillatio-
nibus inutiles, nihil enim expri-
mitur, quam stigma, quod affudi-
sti, sicut est illud, quod reformator
ex ferro componere docet in ca-
pitis principio, eò quod immaturo
sulphure plane destituitur. Hoc
cum vrina viridescit, & cum alcali
eiusdem vrinae precipitatur in fun-

*Permixtas
& discretas
alterantur
Hipp. de
dieta.*

*Cypricum
falsum fit
ex capro.*

dum lazereum per fusionem in
cuprum rediens.

*arugo di-
stillata dat
acetum a-
cerimum.*

Sic & ærugo (quatenus ex ma-
turo cupro & aceto) non nigrescit
cum gallis, sed sit spadicei coloris,
sub pace reformatoris scio atque
comperio exinde nil nisi acetum
distillari posse, eò quod remanens
caput mortuum post distillatio-
nem in purum cuprum per fusio-
nis ignem reducitur, de quo suo
loco plura.

*Alexij se-
cretum.*

Vnde liquet, quod neque æs
ustum cum tostis gallis nigram
tincturam producit, vt Alexius
Pedemontanus mulierculis pro-
mittit, quo cum tamen se anxie
torquent his oris ad capillos deni-
grandos, quicquid enim illiusmo-
di compositio tingit, solis gallis
adscribendum, & non vsto æri.

*hæc meta-
phora de
veneris, &
martis con-
cubitu non
ineptè qua-
drare vide-
tur.*

Vitriolum autem cypricum est
vere Hermaphroditicum, & na-
turalis acidi & ferrei, & cuprei sul-
phuris ditissimum, ob id semper
humidum, & nunquam per se in
lapillos concrefcit, promptissime
ob id cum gallis nigrescit, argu-
mento, quod Veneris, & Martis
naturæ sit particeps (vitriolum
enim veneris sine Marte cum gal-
lis non nigrescit, vt ostendi). *Fer-
rum enim & cuprum sanguine &
nati.*

HIPPOCRATES. 127

nativitate sunt coniuncta, ut masculina & femina, hoc arcanum, inquit Basilus de vitriolo, debetis tacere, & tamen notare, plurimum enim interest. Hoc vitriolum in aqua dissolutum fulvi est coloris, in illo si dissolvitur æs vstum, vel cupri lamina, vel ferrum antiquum, tunc in lapillos conerescit, fitque vendibile, medicinis tamen inferius.

Album illud de Goshria, ut & illud de Carinthia participant quidem Martem & Venerem non tamen sunt opulenta immaturo sulphure ferri, ob id admodum pigre nigrescunt cum gallis: huius soluti guttula cum gallarum succo mixta supra cartam cadens facit iridem varij coloris, postquam exaruit. Istud album nobile est vomitorium, de quo vide Crollium.

Vitriolum vero Romanum, quod ferro est ditissimum, licet pauper spiritu, seu naturali acido, tingit promptè immaturi ferri ratione.

Sic vitriolum artificiale, quod fit ex ferri limatura cum spiritu vitrioli, vel sulphuris, eadem promptitudine tingit, & ideo tinctorum in defectu vitrioli dulcis, addunt vitriolo mordaci ferri limaturam,

F 4 quæ

*Gilla para
celsi vomit
tus movet
facilior
quam viri
de vitriolo*

Romanum

*Artificia.
le vitriolū*

quæ plane ab isto mordaci, & humido vitriolo dissoluitur, & sic dulcescit, fitque ad tingendum aptius.

Crocus martis.

Crocus martis (qui fit ex artificio vitriolo, in cooperto crucibulo ignito, donec rubescat) solutus in salis spiritu, ac digestus cum vini spiritu acquirit aureum colorem, fitque medicamentum nobile in colica, ictero, antiquis oppilationibus hernia &c. Herniarum plures sunt species, nascuntur in hoc affectu plerumque flatus à propria partis indispositione, quorum generatio nisi hoc, aut simili remedio per os assumpto impediatur, nunquam sanatur hernia.

Huius soluti croci martis gutta saltem in sem-uncia decocti, vel extracti gallarum completissimum fit nigrum: effunde liquorem, & aqua clara elue vasculum, hæc ablutio tibi dabit ametisti colorem. Guttula prioris in cartam cadens, post spontaneam exsiccationem edit colores varios, ut pavonis caudam, curiosis oculis valde delectabiles.

Sanguis venæ naris, & martis.

His periuicundis experimentis olim cum non sine fructu insudarem, vidi digitos colore purpureo tinctos, sicut contingit ex auro soluto

HIPPOCRATES. 129

luto in regia aqua, perseveravit-
que tintura per aliquot dies, hanc
Basilius *sanguinem veneris* &
martis appellat, & non sine ratio-
ne, eandem accuratè obseruare,
& tacere iubet.

Aurum aqua regia corrosum, ^{Aurum}
ac in vitrioli formam coagulatum,
tingit, vt dixi, digitos purpureo co-
lore, & cum gallarum infusione
fit instar succini flauis liquor, quo
cum larga manu obline cartam,
in qua post exsiccationem tinctu-
ra lucet vt vernix.

Si ergo auri, vel prænominati <sup>Poterij pul-
uis.</sup>
croci martis solutio, tingit æquali-
ter, magnam conuenientiam in-
trinsècè vt habeant, necesse est,
coniunctis ergo his duobus per
colliquationem, fit subiectum mai-
rabile, ex quo Poterius suum pul-
uerem scil. sulphur metallorum,
vel hydroticum, vel aurum dia-
phoreticum, sic placuit appellare,
præparauit. Cuius actio est, non
aluum laxare, non vires labefa-
ctare, vt Scammonea, Elaterium
&c. verum incidendo, separando,
atque natium calorem adiutuan-
do. Operatur istud remedium in
nobis Solis instar crudos humores
coquendo, & superfluos insensibi-
liter exsiccando, sic fluxiones om-

nes tollit, partibus nobilioribus
 robur conciliat, ac demum repa-
 rat vires, fessaque membra leuat.
 Videatur de hoc puluere Centur. j
 Poterij curationum insignium.

Dolore, atque animi mœstitia
 languentem noui virum, qui post
 cœnam bina auri folia cum borra-
 ginis confœua deglutiebat, & bre-
 uis animus, & somnum cum ala-
 critate, & virium robore recepit.

Priusquam autem per os assu-
 mitur, oportet vt splendor per ex-
 candescentiam ab auro tollatur,
 nisi enim hoc fiat, non solum
 tunc negatur acido, & molli igni
 in stomacho sedenti ingressus, sed
 etiam ipsis fals-acidis, & corrosiuis
 regalibus aquis.

Hanc Hippocraticæ scientiæ no-
 titiam, & cognitionem prius ad-
 discere debuisset reformator, prius-
 quam in aurum, tam ludicrè, &
 iniquè, contra veteres rustico mo-
 do debacharetur.

Argentis.

Argentum in aqua forti ex ni-
 tro, & alumine corrosum à galla-
 rum infuso non mutat naturam:
 hac mistura si liniatur carta, post
 biduum quælibet litera nigra ar-
 genteo splendenti filo circumdata
 visitur, quod sine alcali non con-
 tingit. Hinc rarus ille intelliget,
 quare

HIPPOCRATES. 131

quare metaphoricè aurum masculinum, & argentum feminam vocarunt veteres nostri: gutta huius soluti, si larga manu in cartam cadit, ducit vltra argenteum filum, aliud castanei coloris, quasi studio ita depictum esset amæno spectaculo.

Scorpionis, aut cuiusvis insecti venenosi morsus, aut punctura, licet in tumorem eleuata per lamellam, aut monetam argenteam superligatam statim cedit, vt & tumor, & ardor.

*Scorpionis
istui medetur
argenteum.*

Sunt qui ante tempus deformantur canitie, cuius vitium femineo sexui valdè incommodat, possunt autem dictum vitium cæulare argento in aqua forti soluto ad satietatem, humefacta scilicet scopula fetacea, prius in aqua rosarum optima distillata (non distillata enim habens alcali, argentum præcipitat) quam denuo excute, ne humore sit ebria, hæc scopula ita humefacta leuiter apprehendat solutionem argenti, rursusque excutiatur, ne gutta cadat, qua inunge capillos canos, qui non statim nigrescunt, sed postridie, nihilominus die sequente abluui debet caput lixiuio, & sapone, sic pulcherrima inducitur nigredo tres

F 6 menses

menfes perdurans . Elapfo dicto tempore repetenda est operatio, & toties quoties neceffitas vrget .

Cauendum est in operatione, ne cadat gutta liquoris in faciem, macula enim nigra inuritur vix per 4. dies delebilis . Sin autem casu ceciderit , statim perungito locum oleo quodam, hoc enim impedit pro parte stigma, ne valde penetrare possit .

Obferuandum etiam, ne scopula argenteo liquore humefacta capitis cutem attingat , vrit enim & maculas negras infert, quare transuerfi digiti spatium cutem ne tangas, liquor enim post abluitionem capitis paulatim vsque ad capillorum radicem sponte serpit .

In fuscum autem colorem capilli tinguntur gallis tostis cum sale armoniaco in aq. soluto in linimenti formam temperatis, perungitur vbique, & post horam abluitur non lixiuio, sed sapone .

In Fuluum pariter cum rhabarbaro eodem modo aqua salis armoniaci extracto . Postea abluendum est .

*Stannum,
& plumbum*

Ex stanno , & plumbo in salis formam cum acidis redactis cum gallarum succo , vt & omnibus aliis alcalibus cadit niueus fundus,

id

HIPPOCRATES. 133

id est, alcalia combibunt acidum,
& metallum petit fundum immu-
tato colore, adeoque non possunt
dici vitriola, vt reformator existi-
mat.

Ex stanno, mercurio, sulphure, *Aurum*
& sale armoniaco fit aureus col- *scriptorum*
lor, qui dicitur aurum musaicum,
seu scriptorium hoc modo. Ex
mercurio, & stanno fit amalga-
ma, istud lauant cum sale, & aqua
calida in mortario lapideo cum pi-
stillo ligneo, donec aqua effluat
clara.

Postea liquefaciunt sulphur, li-
quato addunt sal armoniacum in
pulverem contritum, mouent
continue spatula ferrea, donec re-
frikerit, massam in pulverem con-
terunt in eodem lapideo morta-
rio, & addunt amalgama, hanc
mixturam optime mixtam subli-
mant in cucurbita vitrea optime
lutata nudo igne, vt cinnabaris,
ori adaptatur cooperculum fer-
reum in medio foraminatum,
quod stilo ferreo aperiri, & claudi
pro exigentia possit, paulatim cre-
scat ignis, & vsque ad brunnita-
tem incandescat cucurbita, ali-
quando extrahe clauum, seu sti-
lum, si fumat, perge tali calore, si
non, obtura foramen luto, & per-
ge

ge dicto calore sublimare . Tandem aperi vas, si color placet aufer ignem , si non, perge per mediam horam donec perfectum acquirat colorem, cooperculum sit bene lutatum, ne species euanescant .

*Ex Ioue nõ
fit sal, ut
turba exi-
stimat .*

Quæ de stanno, & plumbo fieri possunt remedia ab alijs dicta, & scripta sunt, ea repetere mihi nauseæ sunt, vnum saltem monendum eos, qui sal saturni distillant in spiritum & oleum, existimantes ex plumbo hæc provenire, longe falli, ab aceto enim illa exoriuntur, non secus quam alcali tartari aceto impregnato contingere supra ostendi .

Mercurius

Mercurius cum acidis solutus, & recoagulatus, cum dicto gallarum succo, segniter flauescit aurum imitans, quod ab ijs notandum, quorum interest .

Memoravi tunc temporis Cosmopolitæ verba, Tractatu de sulphure: *ex mercurio, inquit, omnia perficere poteris, qui habet in se sulphur suum proprium bonum secundum magis, & minus depuratum, & decoctum à natura .* Quare alcali rari, & excellentis ope, cuius supra mentionem feci, mercurium mundificavi in calore solis sub finem mensis Maij. Accidit

vt

HIPPOCRATES. 135

vt chirurgus amicus petijt præcipitatum, quem Hartmannus in notis ad Crollium Arcanum Corallinum vocat, sed cum huius vsus, tam intus, quam ab extramini semper faciens, ideo in promptu non habui, attamen petitori, satisfacere volens dissolui prædicti purgati mercurij sem. vnciam in nitri spiritu, in noua vitrea, & mundissima retorta. Post eius dissolutionem vidi in fundo fecem nigram, vnde indignatus quasi negligenter omnia inspexissem, commouui retortam, sed fextardum motum ostendebat, quare effudi liquorem, in aliam retortam, puluerem in fundo grauem abluui, & supra carbone cum fistula fusoria (vt aiunt) in granum purissimi auri colliquaui. Condimentum hoc, sapidum fore saltem prudentibus licet delassatis non dubito.

Igitur ex septem metallis in acido solutis ferrum, & argentum cum gallarum succo tingunt colore nigro, imò argentum etiam sine gallis, eiusque nigredo apparet, tunc cum iam acidi spiritus euauerint. Reliqua metalla licet soluta, & recoagulata virrioli facie ludunt, vitrioli tamen actiones

non

non edunt, vt reformator existimat: causam perpende si potes, eam enim scire iniucundum non est.

Vnde liquet, quod sal volatile siue alcali gallarum, corticum granatorum, vel herbarum vulnerariarum non tingunt nigro colore, nisi cum ferro in minerali acido soluto.

Aliud notabile, quod naturalis acidus spiritus purus, non à quoquo acquiri, aut haberi potest, nam distillatus ex vitriolo, & vtrunque rectificatus, nunquam deserit metalli liquamen, neque ab eo præcipitari potest vllò alcali vulgari modo, in his nimirum rursus se vestit nouo corpore, reditque in vitriolum, quod erat, vt suo loco ostendi. Paracelsus tamen quodammodo purum laudat illum prope pagulum Veltin in Heluetia, vt supra dixi.

*Impostura
in Regia
pharmac.*

Rerum examen pertransiui, vt Medicinæ Senatui patefiat, quam ignoranter scriba calamum in veteres nostros strinxit, & quam indignè sibi reformatoris titulum arrogauit, qui nescit suum *magisterium seminis Kermes* nil aliud esse, quam terram aluminis, quæ ex ipsis granis metu vacui acidum

occul

HIPPOCRATES. 137

occultum sorpsit, quatenus proprium acidum in alcali tartari perdidit.

Vegetabilium mechanica instrumenta ostendit in genere.

Cap. 18.

VEgetabilia omnia non minus, quam animalia habent instrumenta sua vitalia, quibus utuntur ad horum incrementum, & propagationem. In semine igitur tanquam ouo, vel stomacho dormit specificum acidum cum pusillo alcali pro sui sustentatione: duæ scilicet facultates **IGNIS & AQVA**, ut ait Magister.

Cum vero in terram proijcitur, tunc humido soluitur, & calido excitatur à somno, acidum ut igneum, incipit agere in alcali, seu aquam, illud Rector caloris ope informat, & sic inuisibiliter acidum assumit alcali, & alcali vicissim sorbet acidum, *in vramque partem tendunt* fermenti modo: imò non cessant, donec cursum præfixum ad fines suos absoluerint, *Spiritus aut senex alter trahit, alter protrudit &c.*

Humidum cuiuscunque vegetabi-

*Fermenti
mysterium
olim studio
occultati
fuit.*